

Διπλωματική Εργασία

Ρωσικές προσεγγίσεις για την Ευρώπη

Επιβλέπων Καθηγητής : Κυριάκος Μικέλης
Συνεπιβλέπων Καθηγητής : Σπυρίδων Μακρής
Μεταπτυχιακός φοιτητής : Βασίλειος Αθανασόπουλος
Τμήμα : Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
Κατεύθυνση : Ευρωπαϊκές Σπουδές και Διπλωματία

Ενότητες

- Εισαγωγή
- Κεφάλαιο 1 : Κυρίαρχες ιδεολογίες στην ρωσική κοινωνία
- Κεφάλαιο 2 : Εξωτερική πολιτική
- Κεφάλαιο 3 : Σχολές διεθνολογικής σκέψης
- Κεφάλαιο 4 : Ζητήματα ταυτότητας
- Συμπεράσματα
- Βιβλιογραφία

Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα

- Σε ένα γενικότερο πλαίσιο, η παρούσα εργασία αποτελεί μια θεωρητική προσέγγιση που εμπνέεται από τον κόσμο των ιδεών και την εφαρμογή τους στις διεθνείς σχέσεις.
- Μεθοδολογικά, επιλέχθηκε μια παραλλαγή της ποιοτικής έρευνας με την προσθήκη αντιπαραθετικών στοιχείων. Σκοπός ήταν η ανάδειξη του λόγου ως **discourse** που τροφοδοτεί το επιχείρημα των εκατέρωθεν πλευρών.
- Συγκεκριμένα, οι προσεγγίσεις των ρώσων ακαδημαϊκών αποτέλεσαν το υλικό στο οποίο βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό η ανάλυση των ευρω-ρωσικών σχέσεων.
- Επιπλέον, σε τεχνικό επίπεδο επιλέχθηκε η τμηματοποίηση των ενοτήτων σε πολλές υποκατηγορίες με σκοπό την πληρέστερη κατανόηση του θέματος.

Περιεχόμενο Παρουσίασης

- **Εισαγωγή** : Οι Ευρω-ρωσικές σχέσεις πέρασαν από διάφορες ιστορικές φάσεις που περιείχαν τόσο το στοιχείο της σύγκρουσης, όσο και το στοιχείο της συνεργασίας. Άλλωστε, η ρωσική αυτοκρατορία είχε πολλές ομοιότητες με την αυστρο-ουγγρική και την πρωσική.
- Ο 19^{ος} αιώνας : Αποτέλεσε σταθμό για τις ευρω-ρωσικές σχέσεις. Η Γαλλική επανάσταση αποτέλεσε κίνδυνο για τον Τσάρο Νικόλαο.
- Η κομμουνιστική επανάσταση του 1917 : Διαφοροποίηση από τις υπόλοιπες αστικές επαναστάσεις της Ευρώπης. (ποιοτική υπεροχή)
- Η κατάρρευση της ΕΣΣΔ το 1990 : Ένα πρώτο χρονικό στάδιο σύγκλισης με την Ευρώπη διαδέχθηκε ένα στάδιο αντιπαράθεσης. Συνολικά νέα γεωγραφικά, πολιτικά, πολιτισμικά , οικονομικά δεδομένα.

Κεφάλαιο 1^ο

- **Φιλοδυτικοί**: Πρότυπο διακυβέρνησης η Αικατερίνη Β' και ο Μ. Πέτρος. Οι δυτικιστές έχουν ως αξίωμα ότι η Ρωσία βρίσκει τους φυσικούς της συμμάχους στη δύση. Η πολιτική ταύτισης με την Ευρώπη ακολουθήθηκε και από την τελευταία σοβιετική εξουσία υπό τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ. Προωθείται η συμμετοχή σε δυτικούς θεσμούς.
- **Εθνικιστές**: Είχαν ως στόχο να εφεύρουν έναν μοναδικό και ξεχωριστό χαρακτήρα για το έθνος τους, οποίος θα λειτουργήσει αντιπαραβολικά με τον δυτικό. Κύριοι εκπρόσωποι οι Α. Gertsen και Ν. Stankevich. Παρατηρείται σύνδεση μεταξύ σλαβο-ορθόδοξου πολιτιστικού παραδείγματος και μετα-σοβιετικού ορθόδοξου χώρου.
- **Ευρασιανιστές**: Μπορεί να ειπωθεί ως μια ρομαντική φιλοσοφία, μια θεωρία εθνογένεσης, μια γεωπολιτική με νεοφασιστικό χαρακτήρα. Η σύνδεση Ασίας και Ευρώπης αποτυπώνεται μέσα από ένα κοινωνικό πεδίο έκφρασης των εθνών και των κοινωνικών τους συστημάτων.

Κεφάλαιο 2^ο

- **Θεωρία εξωτερικής πολιτικής** : Στρατιωτική και οικονομική ανεξαρτησία της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Μακροπρόθεσμος στόχος η διατήρηση της ηγεμονίας στον μετα-σοβιετικό χώρο.
- **Στρατηγική** : Εμφάνιση νέων μορφών πολέμου όπως ο υβριδικός, ο κυβερνοπόλεμος και η διασπορά των fake news. Ταυτόχρονα, ενίσχυση της δημόσιας διπλωματίας.
- **Πολιτιστική διπλωματία και κουλτούρα** : Χρήση της ήπιας ισχύος, εμφάνιση νέων think tanks. Τονίζεται η σημασία του ρόλου της λογοτεχνίας στην διαμόρφωση του εθνικού αφηγήματος των ρώσων.

Κεφάλαιο 3^ο

- **Φιλελεύθερη σχολή**: Ενσωμάτωση του αμερικάνικου φιλελεύθερου μοντέλου διεθνολογικής σκέψης. Επιρροές από τα έργα των E.H. Carr, I. Kant και J. Bentham.
- **Μαρξιστική/Νεο-μαρξιστική σχολή**: Βασίστηκε στο έργο του Λένιν Ιμπεριαλισμός, το Υψηλότερο Στάδιο του Καπιταλισμού. Η νεο-μαρξιστική σχολή βασίστηκε στον E. Pashukanis και στον A. Gromyko.
- **Ρεαλιστική σχολή**: Ανάλυση στο πρότυπο των υφιστάμενων παγκόσμιων συγκρούσεων και αντιφάσεων. Οι ρώσοι ρεαλιστές υπογραμμίζουν τις υπάρχουσες και δομικές διαφορές συμφερόντων μεταξύ των κρατών. A. Bogaturov : Πολυφωνική μονοπολικότητα. A. Kortunov : Πεφωτισμένος δημοκρατικός πατριωτισμός.

Κεφάλαιο 4^ο

- **Δημοκρατία** : Την περίοδο της ΕΣΣΔ παρατηρείται διαφοροποίηση μεταξύ φιλελεύθερης και εργατικής δημοκρατίας. Στην μετα-σοβιετική Ρωσία απουσιάζει η κοινωνία των πολιτών και η ποιότητα της δημοκρατίας χαρακτηρίζεται από τις ευρωπαϊκές χώρες ως ανελεύθερη. Τα αποτελέσματα των εκλογών θεωρούνται υποκινούμενα.
- **Χριστιανισμός/Ορθοδοξία** : Σύμφωνα με τον Tsygankov, η μετα-σοβιετική ταυτότητα αντανακλά σε βάθος τις εθνικές αξίες της Ρωσίας στις οποίες περιλαμβάνεται η Ορθοδοξία. Λειτουργεί ως στοιχείο ένωσης και συνάμα απόκλισης με την κατά βάση προτεσταντική Ευρώπη.
- **Γεωπολιτική** : Τα ρώσο- ευρωπαϊκά συμφέροντα συγκρούονται κυρίως στον γεωγραφικό χώρο που περιλαμβάνει την Γεωργία, Ουκρανία, Υπεδνειστερία και το Καλίνινγκραντ.

Συμπεράσματα

- Το εκάστοτε ιστορικό πλαίσιο προσδιόρισε την στάση της ρωσικής ελίτ και κοινωνίας απέναντι στην Ευρώπη.
- Η συνεργασία αλλά και ο ανταγωνισμός κυριάρχησε μεταξύ Ευρώπης και Ρωσίας την ιστορική περίοδο διακυβέρνησης των δυναστικών οικογενειών.
- Το 1917, η γιακωβινίστικη εκδοχή της αστικής δημοκρατίας που προώθησε το σοβιετικό κομμουνιστικό κόμμα, συγκρούστηκε με τον δικομματικό αγγλοσαξονικό μοντέλο φιλελεύθερης δημοκρατίας.
- Μετά την πτώση της ΕΣΣΔ, παρατηρήθηκε άλλοτε ταύτιση και άλλοτε απόκλιση συμφερόντων μεταξύ Ρωσίας και Ευρώπης.
- Η συμφωνία για την κλιματική αλλαγή, το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν και η σταδιακή αποδέσμευση της Ευρώπης από το ΝΑΤΟ μέσω της ΚΕΠΠΑ, αναμένεται να ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στις ευρω-ρωσικές σχέσεις.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Afanasyev, Y. (1994). Russian Reform is Dead : Back to Central Planning. *Foreign Affairs* , σσ. 21-26.
- Baylis, J., Smith, S., & Owens, P. (2013). *Η παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής : Μια εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.*
- Berlin, I. (2014). The Silence in Russian Culture. *Foreign Affairs* , σσ. 1-24.
- Berryman, J. (2012). Geopolitics and Russian foreign policy. *International Politics* .
- Bonasik, M. (2016). Russia's hybrid war in theory and practice. *Journal of Baltic Security* , σσ. 1-18.
- Bordachev, T. (2019). Russia and Europe:" Between Integration and Diplomacy" Is EU-Russia Cooperation a Vital Necessity or a Unique Opportunity ?

- Ευαγόρου, Ε. (2012). Η Υψηλή Στρατηγική της Σοβιετικής Ένωσης πριν και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Αντιθέσεις και Συγκλίσεις Στρατηγικών Στόχων Ασφαλείας και Ηγεμονικής Επιβολής με Ιδεολογικά Προτάγματα. Στο Ε. Ευαγόρου, Π. Ήφαιστος, Κ. Κολιόπουλος, & Ε. Χατζηβασιλείου (Επιμ.), *Η Έναρξη του Ψυχρού Πολέμου, 1941-1950: Στρατηγικά ή Ιδεολογικά Αίτια* (σσ. 117-149). ΑΘΗΝΑ: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ, ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ.
- Ηρακλείδης, Α. (2007). *Άσπονδοι γείτονες : Ελλάδα- Τουρκία : Η διένεξη του Αιγαίου. Σιδέρης.*
- Κουσκουβέλης, Η. (2007). *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Αθήνα: Ποιότητα.*
- Κούτσης, Α. (1992). *Μέση Ανατολή : Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική Ανάπτυξη (Τόμ. Τόμος Α')*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Τέλος Παρουσίασης

